

Spis treści

Wstęp	9
ROZDZIAŁ 1. Szkoła jako agencja wspomagająca zmianę społeczno-kulturową	13
1.1. Społeczno-wychowawcza przestrzeń szkoły	17
1.2. Edukacja włączająca jako forma wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży	24
1.3. Szkoła jako miejsce kształtowania więzi i relacji społecznych w społeczeństwie wielokulturowym	30
ROZDZIAŁ 2. Migracje jako wyzwanie dla systemu oświatowego ..	37
2.1. Kategorie osób migrujących	38
2.1.1. Prawne ujęcia kategorii migranta	39
2.2. Indywidualne konsekwencje migracji	42
2.2.1. Kulturowe ramy funkcjonowania jednostek i zbiorowości społecznych	42
2.2.2. Kultura a procesy kształcenia i wychowania	46
2.2.3. Migracje międzykulturowe jako punkt zwrotny w trajektorii życia jednostki	53
2.2.4. Uchodźstwo jako doświadczenie socjalizujące	58
2.3. Społeczne konsekwencje migracji międzykulturowych	62
ROZDZIAŁ 3. Pojęcie, wymiary i uwarunkowania społecznej integracji migrantów	69
3.1. Pojęcie integracji społecznej	69
3.2. Wymiary społecznej integracji cudzoziemców	74
3.3. Uwarunkowania społecznej integracji uchodźców i imigrantów ...	77

ROZDZIAŁ 4. Rola szkoły w społecznej integracji migrantów w krajach Unii Europejskiej 83

- 4.1. Prawo do nauki w dokumentach międzynarodowych i europejskich 85
- 4.2. Polityka oświatowa UE wobec kształcenia uchodźców i imigrantów 90
- 4.3. Integracja imigrantów w świetle dokumentów i działań Unii Europejskiej 92
 - 4.3.1. Problemy społecznej integracji dzieci imigrantów w europejskich szkołach 95
- 4.4. Kształcenie dzieci cudzoziemców w krajach europejskich 98
- 4.5. Przykłady dobrych praktyk w obrębie UE 101
 - 4.5.1. Dobre praktyki w Szwecji 103
 - 4.5.2. Dobre praktyki w Finlandii 104
 - 4.5.3. Dobre praktyki w Norwegii 105
 - 4.5.4. Dobre praktyki w Belgii 106
 - 4.5.5. Dobre praktyki w Wielkiej Brytanii 106
 - 4.5.6. Dobre praktyki w Niemczech 108

ROZDZIAŁ 5. Dzieci uchodźców i imigrantów w polskiej polityce oświatowej 109

- 5.1. Obecność dzieci cudzoziemskich w polskich szkołach 110
 - 5.1.1. Obecność dzieci cudzoziemskich w warszawskich szkołach 112
- 5.2. Prawne podstawy kształcenia dzieci cudzoziemców w Polsce 115
- 5.3. Programy szkoły wielokulturowej 120
 - 5.3.1. Edukacja obywatelska 122
 - 5.3.2. Edukacja globalna 124
 - 5.3.3. Wychowanie dla Pokoju 127
 - 5.3.4. Edukacja międzykulturowa 131
 - 5.3.5. Edukacja antydyskryminacyjna 140
 - 5.3.6. Program tutoringu rówieśniczego 142

ROZDZIAŁ 6. Postawy kadry pedagogicznej wobec integracji uczniów uchodźców i imigrantów w placówkach oświatowych 145

- 6.1. Postawy badanych wobec uchodźców i imigrantów 146
- 6.2. Percepcja zadań placówek oświatowych w odniesieniu do uczniów cudzoziemskich 149

6.3. Rozumienie pojęcia „szkoła inkluzyjna” przez respondentów . .	155
6.3.1. Postawy respondentów wobec idei „inkluzyjnej szkoły wielokulturowej”	157
6.4. Problematyka uczniów cudzoziemskich w statutach szkolnych i programach wychowawczych	160

ROZDZIAŁ 7. Poziom realizacji programów społecznej integracji uczniów cudzoziemskich i innych programów edukacyjnych związanych z integracją społeczną

7.1. Problematyka różnic etnicznych, kulturowych i religijnych w programach szkół	168
7.2. Uwzględnianie kulturowej specyfiki uczniów cudzoziemskich w pozadydaktycznych wymiarach funkcjonowania szkoły	170
7.3. Praca szkoły na rzecz kształtowania przestrzeni pokoju	172
7.4. Szkolne konflikty międzykulturowe i ich rozwiązywanie	174
7.5. Realizacja programów społecznej integracji uczniów cudzoziemskich w szkołach	177
7.6. Początki partycypacji obywatelskiej – uczestnictwo uczniów cudzoziemskich w życiu szkoły	180
7.6.1. Działania kształtujące partycypację i zachowania obywatelskie uczniów cudzoziemskich	180
7.6.2. Percepcja uczestnictwa uczniów cudzoziemskich w grupach rówieśniczych	182
7.7. Ocena relacji między uczniami polskimi i cudzoziemskimi . . .	184
7.8. Współpraca szkoły z rodzicami uczniów cudzoziemskich . . .	186

ROZDZIAŁ 8. Szanse i ograniczenia społecznej integracji uczniów cudzoziemskich

8.1. Percepcja uwarunkowań i ograniczeń społecznej integracji uczniów cudzoziemskich	191
8.2. Stopień zintegrowania uczniów polskich i cudzoziemskich w opinii dyrektorów	193
8.3. Współpraca szkół z innymi placówkami wspierającymi społeczną integrację oraz możliwość uzyskania wsparcia. . . .	195
8.3.1. Instytucje wspierające szkołę i nauczycieli	197

ROZDZIAŁ 9. Przykłady dobrych praktyk

9.1. Szkoła w Podkowie Leśnej	199
---	-----

9.2. Szkoła w Lublinie	201
9.3. Szkoły w Białymstoku	202
9.4. Szkoła w Bytomiu	204
9.5. Szkoła we Wrocławiu	205
9.6. Szkoła w Coniewie (gm. Góra Kalwaria)	205
9.7. Szkoły w Warszawie	207
Zakończenie	211
Bibliografia	215
Spis rysunków	235
Spis tabel	236
Indeks nazwisk	237